

Kohtuasi C-513/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

9. august 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Administrativen sad Pleven (Pleveni halduskohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

28. juuli 2023

Kaebaja:

Obshtina Pleven (Pleveni omavalitsusüksus, Bulgaaria)

Vastustaja:

Rakovoditel na Upravlyavashtia organ na Operativna programa „Regioni v rastezh“ 2014–2020 (rakenduskava „Kasvavad piirkonnad“ 2014–2020 korraldusasutuse juhataja)

Põhikohtuasja ese

Kohtuasi puudutab omavalitsusüksuse kaebust haldusakti peale, millega määrati talle finantskorrektsioon 25% ulatuses rahastamiskõlblikest kuludest, mis on seotud riigihankemenetluse raames ettevõtjaga ühe hankeosa kohta sõlmitud lepinguga.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b alusel esitatud taotlus tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lõike 3 punkti b koostoimes VII lisa punktiga 2, eelkõige järgitava standardi kohta käivat märget „või samaväärne“

Eelotsuse küsimus

Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 42 lõike 3 punkti b koostoimes VII lisa punktiga 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on kooskõlas riigisisised õigusnormid ja riigisisene kohtupraktika, mis näeb ette, et kui avaliku sektori hankija viitab hanketeates standardile, mida tuleb järgida, peab ta sellele viitele lisama märke „või samaväärne“, ja seda ka siis, kui järgida tuleb ühtlustatud standardit, mis on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta määruse (EL) nr 305/2011, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustustingimused ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ, või kehtetuks tunnistatud direktiivi 89/106/EMÜ alusel?

Liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta määrus (EL) nr 305/2011, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustustingimused ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ, põhjendused 1, 2, 14 ja 16, artikli 17 lõige 1

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EU, Euratom) 2018/1046, artikkel 160

Määrus nr 1303/2013, artikli 2 punkt 36 ja artikli 152 lõige 1; määrus nr 1083/2006, artikli 2 punkt 7

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, artikkel 42 ja VII lisa punktid 1 ja 2

Euroopa Kohtu 27. oktoobri 2016. aasta otsus C-613/14, punkt 40, ja 17. detsembri 2020. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-475/19 P ja C-688/19 P, punktid 65 ja 66

Riigisisised õigusnormid

Riigihangete seadus (Zakon za obshtestvenite porachki, edaspidi „ZOP“), artikli 2 lõike 1 punktid 1 ja 2 ning lõige 2, artikli 18 lõike 1 punkt 12, artikli 48 lõige 2, artikli 59 lõige 2, artikli 107 punkt 1 ja artikli 112 lõike 1 punkt 2, artikli 181 lõige 4

5. veebruari 2015. aasta määrus nr RD-02-20-1, millega sätestatakse tingimused ja meetodid ehitustoodete paigaldamiseks Bulgaaria Vabariigi ehitistesse (Naredba Nr. RD-02-20-1 ot 5 fevruari 2015 za usloviyata i reda za vlagane na stroitelni produkti v stroezhite na Republika Balgaria), mille võttis vastu regionaalarengu ja

riigihangete minister (Ministar na regionalno razvitie i blagoustroystvoto) (ametlik väljaanne nr 14, 20.2.2015, kehtiv alates 1. märtsist 2015)

Määrus, mis reguleerib finantskorrektsioonide tegemise aluseks oleva eeskirjade eiramise tuvastamist, samuti finantskorrektsioonide suuruse määramise protsentnäitajaid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest eraldatavate vahendite haldamise seaduse kohaselt (Naredba za posochvane na nerednosti, predstavlyavashti osnovania za izvarshvane na finansovi korektsii, i protsentnite pokazateli za opredelyane razmera na finansovite korektsii po reda na Zakona za upravlenie na sredstvata ot Evropeyskite strukturni i investitsionni fondove) (vastu võetud ministrite nõukogu 28. märtsi 2017. aasta otsusega nr 57, ametlik väljaanne nr 27, 31.3.2017, kehtiv alates 31.3.2017)

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Käesolevas kohtuasjas on vaidlustatud rakenduskava „Kasvavad piirkonnad“ 2014–2020 korraldusasutuse (edaspidi „korraldusasutus“) juhataja 20. märtsi 2023. aasta otsus nr RD-02-36-313, millega määrati Pleveni omavalitsusüksusele finantskorrektsioon 25% (kaksümmend viis) ulatuses rahastamiskõlblikest kuludest seoses lepinguga nr BG16RFOP001-1.007-0004-C01-S-09 (IRO-2541)/23.03.2021, mille ta oli sõlminud ettevõtjaga „DIKISTROY“ EOOD summas 1 449 180,17 Bulgaaria leevi (BGN) ilma käibemaksuta, 1 739 016,20 BGN koos käibemaksuga. Finantskorrektsiooni kogusumma on 434 754,05 BGN koos käibemaksuga.
- 2 Pleveni omavalitsusüksus on kasusaaja seoses 10. juulil 2020 regionaalarengu ja riigihangete ministriga (Ministerstvo na regionalno razvitie i blagoustroystvoto, edaspidi „MRRB“) sõlmitud halduslepingu nr RD-02-37-44 ja selle lepingu I lisaga, mille ese on rahalise toetuse andmine rakenduskava „Kasvavad piirkonnad“ (edaspidi „rakenduskava“), menetlus BG16RFOP001-1.001-039, prioriteetse suuna nr 1 „Linnade säästev ja integreeritud areng“ raames läbiviidavale projektile „Säästva linnakeskkonna loomine Plevenis – 2. etapp“, menetlus BG16RFOP001-1.007-0004.
- 3 Seoses selle lepinguga korraldas Pleveni omavalitsusüksus riigihankemenetluse, nimelt avatud hankemenetluse ZOP artikli 18 lõike 1 punkti 12 tähenduses nimetusega „Pleveni linnakeskkonna lineaarsete objektide renoveerimistöde tegemine; kolm osa“. Hankedokumentides sisalduvad ka menetluse esemeks olevas otsuses nimetatud nõuded.
- 4 Kokku esitati 17 pakkumust, sealhulgas kuus pakkumust osa nr 1 kohta; pakkumuste läbivaatamise, hindamise ja valiku komisjon, mille linnapea oli nimetanud 2020. aasta oktoobri korraldusega, kõrvaldas mõned pakkujad ning jättis osa nr 1 puhul alles kolm osalejat. Pärast hinnapakumuste avamist valiti välja kaks osalejat, kuna kolmas oli vahepeal oma pakkumuse tagasi võtnud. Osa nr 1 kohta pakkumuse teinud osalejate paremusjärjestus määrati omavalitsusüksuse juhi otsusega nr RD-10-159/16.02.2021, mis käsitles vastavaks

tunnistatud pakkumuste valikut. Lähtudes komisjoni esimehe aruandest, mille kohaselt oli hanke nimetus protokollides ja otsuses vääralt esitatud, ning tema parandusettepanekust tunnistati omavalitsusüksuse juhi otsusega nr RD-10-186/19.02.2021 hanke üksikute osade puhul pakkumused vastavaks tagantjärele. Selle valiku alusel sõlmiti osa nr 1 kohta punktis 1 nimetatud leping. Lepingule lisati tehniline kirjeldus ja tööde kava.

- 5 Korraldusasutusele saadeti läbivaatamiseks kontroll-leht, milles väljendati kahtlust eeskirjade eiramise suhtes, ning sellele tuginedes algatati haldusmenetlus. Omavalitsusüksust teavitati eeskirjade eiramise kahtlusest kirjaga nr 99-00-6-69/17.02.2023 ning talle anti võimalus esitada põhjendused ja kirjalikud tõendid, et vaidlustada korraldusasutuse esialgsed järeldused eeskirjade eiramise kohta. Pleveni omavalitsusüksus esitas 2. märtsil 2023 vaide nr BG16RFGP001-1.007-0004-C02-M061 samade vastuväidetega, mis sisalduvad tema kaebuses.
- 6 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevas asjas esitati ka Bulgaaria standardimisasutuse (Bulgarski Institut po standartizatsia, edaspidi „BIS“) kiri, milles sisalduvad järgmised kaalutlused:

„Bulgaaria standard BDS 624:1987 Betoonist äärekivid asendati 25. märtsil 2005 praegu kehtiva Bulgaaria standardiga BDS EN 1340:2005 Betoonist äärekivid sillutamiseks. Nõuded ja katsemeetodid. Selle kohta tehti parandus BDS EN 1340:2005/AC:2006.

Bulgaaria standard, millega rakendatakse Euroopa standardit BDS EN 60332-1-2:2006 Kaablite, isoleeritud juhtmete ja kiudoptiliste kaablite testimine tulekahju tingimustes – Osa 1 – 2: Vertikaalse leegi levikut soones, isoleeritud juhtmes või kaablis puudutav katse. Gaasi/õhu-seguga 1 kW leegiga katsemeetod on ühtselt kehtestatud rahvusvaheline standard IEC 60332-1-2:2004. Selle kohta tehti parandus IEC 60332-1-2: 2004/AMD1:2015 EDI ning kolm muudatust: BDS EN 60332-1-2:2004/11:2015, BDS EN 60332-1- 2:2004/11:2017 ja BDS EN 60332-1-2:2004/A12:2021.“

Samaväärsete standardite olemasolu küsimuse kohta on BISi kirjas märgitud: „Standardimisel ei ole olemas mõistet „samaväärsed standardid“. See tuleneb rahvusvahelise, Euroopa ja riigisisese standardimise põhimõttest, mille kohaselt võib ühe objekti jaoks kehtida ainult üks standard. Standardid, mis sisaldavad erinevaid viitenumbreid või sama numbrit, kuid mille kehtestamise aasta on erinev, ei saa olla samaväärsed.

BDS EN 1340:2005 on praegu kehtiv ja sellega on kehtetuks tunnistatud BDS 624:1987, BDS EN 60332-1-2:2006 on praegu kehtiv ja sellega on kehtetuks tunnistatud BDS EN 50265-2-1:2002.

- 7 Kui Euroopa standard kehtestatakse riigisisese standardina, peab BIS kui Bulgaaria riiklik standardimisasutus tunnistama sellega vastuolus oleva riigisisese standardi kehtetuks, et järgida ühtlustamise põhimõtet, mis on Euroopa vaba turu põhiprintsiip.

Standardi uus redaktsiooni kehtestamisel tunnistatakse vana redaktsioon üldjuhul kohe kehtetuks. Mõnel juhul lükatakse kehtetuks tunnistamine teatud ajaks edasi ja sellel ajavahemikul, niinimetatud ühise kohaldamise ajavahemikul kehtivad mõlemad standardi redaktsioonid.“

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 8 Kostjaks olev korraldusasutus väidab, et hankemenetluse läbiviimisel pandi toime kolm rikkumist, millest vaid esimene on eelotsusetaotluse alus, nimelt on rikutud ZOP artikli 2 lõiget 2 ja artikli 48 lõiget 2 koostoimes artikli 2 lõike 1 punktidega 1 ja 2 – õigusvastane valikukriteerium. Osa nr 1 tehnilises kirjelduses on sätestatud järgmised standardid: – BDS 624-87; – BDS EN 1340:2005; – EN 60332-1-2. Hankija ei näinud ette võimalust, et taotlejad saaksid esitada nende standarditega samaväärse pakkumuse, mistõttu on rikutud ZOP artikli 48 lõiget 2, mille kohaselt peab iga viide standardile, tehnilisele kirjeldusele, tehnilisele hinnangule, tehnilisele tunnustusele või tehnilisele viitele lõike 1 punkti 2 tähenduses hõlmama märget „või samaväärne“. Selliselt sõnastatud tingimust arvestades leiab korraldusasutus, et hankija piiras väärtalt niisuguste isikute võimalust osaleda hankes, kes oleksid võinud tagada lepingu täitmise samaväärsete standardite alusel. Rikkumine on võimaliku rahalise mõju tõttu märkimisväärne. Korraldusasutus märgib, et vastavalt 5. veebruari 2015. aasta määruse nr RD-02-20-1, millega sätestatakse tingimused ja meetodid ehitustoodete paigaldamiseks Bulgaaria Vabariigi ehitistesse, artiklile 6 peavad investeerimisprojektides kasutatavad ehitustooted olema kooskõlas nõuetega, mis on nende omadustele esitatud määruse (EL) nr 305/2011 ühtlustatud tehnilistes kirjeldustes, artikli 3 lõikes 3 nimetatud määrustes, artikli 3 lõikes 4 osutatud delegeeritud määrustes ning nende ehitustoodete kavandatud kasutusele riigisisest kehtestatud nõuetega. Lepingutingimuste sõnastamisel on hankija sellegipoolest kohustatud igal viitamisel standardile lisama märke „või samaväärne“. Sellega seoses tuleb viidata Varhoven administrativen sadi (Bulgaaria kõrgeim halduskohus, edaspidi „VAS“) halduskohtuasjas nr 2451/2019 tehtud 16. mai 2019. aasta otsusele nr 7298.
- 9 Vaidlustatud otsuses viidati ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 160 rikkumisele ning eeskirjade eiramisele Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 2 punkti 36 tähenduses. Korraldusasutuse sõnul on sellel finantsmõju, kuna eeskirjade eiramisega võib tegemist olla ka siis, kui on olemas eelarve kahjustamise võimalus, ilma et konkreetse finantsmõju olemasolu oleks vaja tõendada. Esimene rikkumine kujutab endast eelkõige eeskirjade eiramist määruse (mis reguleerib finantskorrektsioonide tegemise aluseks oleva eeskirjade eiramise tuvastamist, samuti finantskorrektsioonide suuruse määramise protsentnäitajaid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest eraldatavate vahendite haldamise seaduse kohaselt) artikli 2 lõike 1 kohta käiva lisa 1 punkti 11 alapunkti b tähenduses, kuna eeskirjade eiramine puudutab niisuguste pakkumuse edukaks tunnistamise kriteeriumide kohaldamist, mis ei ole riiklikel/piirkondlikel/kohalikel alustel

diskrimineerivad, kuid mille tagajärjel on taotlejate või osalejate juurdepääs asjaomasele hankemenetlusele piiratud. Vastavalt eeskirjade eiramise tuvastamise määruse artikli 5 lõikele 1 määratakse finantskorrektsioon proportsionaalsuse põhimõtte alusel, kuna rikkumiste finantsmõju ei ole tegelikult võimalik välja arvutada. Finantskorrektsioon määrati eeskirjade eiramise tuvastamise määruse artikli 7 kohaselt kõrgeima 25% määraga.

- 10 Korraldusamet jättis Pleveni omavalitsusüksuse 2. märtsi 2023. aasta vaide põhjendamata.
- 11 Kaebaja, Pleveni omavalitsusüksus vaidlustas selle otsuse põhjendusega, et see on vastuolus materiaalsooiga. Tema hinnangul on korraldusameti järeldused, mis puudutavad tema kui avaliku sektori hankija rikkumisi riigihankemenetluse väljakuulutamisel ja läbiviimisel ning menetluse esemeks oleva lepingu sõlmimisel, väärad, põhjendamata ja vastuolus ZOPi ning ruumilise planeerimise seaduse (Zakon za ustroystvo na teritoriyata, edaspidi „ZUT“) sätetega. Esimese rikkumise kohta märgib kaebaja oma kaebuses, et osa nr 1 tehnilised kirjeldused viitavad standarditele BDS 624-87, BDS EN 1340:2005 ja EN 60332-1-2, ilma et osalejatele oleks antud võimalust esitada samaväärset pakkumust. Korraldusamet väidab, et avaliku sektori hankija on vääralt piiranud nende isikute osalemise võimalust, kes on võimelised esitama võrdväärset pakkumust lepingu täitmiseks, mis ei ole aga õige järgmistel põhjustel.
- 12 Standard BDS 624-87 reguleerib materjaliteste, omadusi, nõudeid ja katsemeetodeid seoses tsemendi, äärekivide jaoks kasutatavate betoonelementide, rennide ja lisaelementidega, mida vastavalt Bulgaaria riiklikule standardile (Bulgarski darzhaven standart) kasutatakse teede ja katuste katmiseks. Osutatud standard BDS EN 1340:2005 on ka „ühtlustatud standard“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta määruse (EL) nr 305/2011, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustustingimused, tähenduses. 5. veebruari 2015. aasta määruse nr RD-02-20-1 artikli 2 lõikes 2 on sätestatud, et „ehitustööde projekteerimisel [...] nähakse ette ja tööde teostamisel kasutatakse ehitustooteid, mis tagavad kooskõla määruse (EL) nr 305/2011 I lisas ehitustöödele esitatavate põhinõuetega“. Seda arvestades ei ole õige korraldusameti väide, et märke „või samaväärne“ puudumine takistas võimalikel taotlejatel hankemenetluses osaleda, sest määruse ja tehnilise kirjelduse kohaselt pidid osalejad kasutama selliseid äärekive, mis vastavad Bulgaaria riikliku standardi (Bulgarski darzhaven standart) või määruse (EL) nr 305/2011 kohase ühtlustatud standardi nõuetele. Käesoleval juhul on BDSiga samaväärne ühtlustatud standard BDS EN, kusjuures ei ole olemas muud samaväärset standardit, kuna mis tahes muu standard oleks määrusega nr RD-20-02-1 ja määrusega (EL) nr 305/2011 vastuolus. Olgugi et avaliku sektori hankija ZOP artikli 48 lõiget 2 formaalselt ei järginud, ei avaldanud see formaalne rikkumine mingit rahalist mõju ja sellega ei tekitatud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahenditele mingit kahju, eeskirjade eiramise kolmas koosseisutunnus ei ole täidetud.

- 13 Kaebuses märgitakse ka seda, et standard EN 60332-1-2 määrab kindlaks kaablite leegi leviku katsed. Kõnealune standard on ühtlustatud standard, mis käsitleb teatud tingimustel leegi vertikaalse leviku takistamise katseid soone, isoleeritud juhtme, kaabli või kiudoptilise kaabli puhul. EN 60332-1-2 on liidu territooriumil üldkohaldatav kaablite katsetamise standard, mida on tehnilises kirjelduses nimetatud seoses passiivsete tulekaitsemeetmetega. Käesoleval juhul on standard EN 60332-1-2 ühtlustatud standard määruse (EL) nr 305/2011 tähenduses, kusjuures ükski teine standard ei ole samaväärne, kuna mis tahes muu standard oleks vastuolus määrusega nr RD-20-02-1 ja määrusega (EL) nr 305/2011. Olgugi et avaliku sektori hankija ZOP artikli 48 lõiget 2 formaalselt ei järginud, ei avaldanud see formaalne rikkumine mingit rahalist mõju ja sellega ei tekitatud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahenditele mingit kahju, mis tähendab, et eeskirjade eiramise kolmas koosseisutunnus ei ole täidetud.
- 14 Kirjeldatud kaalutlustel leiab kaebaja, et ZOP artikli 2 lõike 2 ja artikli 48 lõike 2 koostoimes artikli 2 lõike 1 punktidega 1 ja 2 rikkumist, mis kujutaks endast eeskirjade eiramist määruse artikli 2 lõike 1 kohta käiva lisa 1 punkti 11 tähenduses, ei esine, ning sellele tuginedes palub ta otsus tervikuna, sealhulgas vaidlustatud otsuse punktis 1 tuvastatud rikkumise järel, tühistada.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 15 Tuvastatud asjaolud tõstatavad järgmised vaidlustatud otsuse õiguspärasuse hindamisel asjakohased küsimused: Kas tegemist on eeskirjade eiramisega määruse nr 1303/2013 artikli 2 punkti 36 tähenduses (või määruse nr 1083/2006 artikli 2 punkti 7 tähenduses, arvestades määruse nr 1303/2013 artikli 152 lõiget 1), mille kohaselt tähendab „eeskirjade eiramine“ liidu õiguse mis tahes rikkumist, nimelt: 1. Kas ettevõtja tegevusest või tegevusetusest tulenev liidu õigusnormi rikkumine on tõendatud? 2. Kas Euroopa Liidu eelarvele on tekkinud või võib tekkida kahju põhjendamatute kulutuste näol? 3. Kas rikkumise ja kahju vahel on põhjuslik seos?
- 16 Seoses käesolevas eelotsusetaotluses kirjeldatud rikkumisega, mis on tuvastatud vaidlustatud otsuse punktis 1.1, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma otsuses kindlaks tegema, kas rikkumine kujutab endast
- a) eeskirjade eiramise tuvastamist reguleeriva määruse (redaktsioon, mis kehtis ajal, mil tehti menetluse esemeks olev finantskorrektsiooni määramise otsus) artikli 2 lõike 1 kohta käiva lisa 1 punkti 11 alapunkti b rikkumist – Punkt 11: „Kasutatud on välistamispõhjusi, valikukriteeriume, pakkumuse edukaks tunnustamise kriteeriume või lepingu täitmise tingimusi või tehnilisi kirjeldusi, mis ei ole diskrimineerivad käesoleva lisa punkti 10 tähenduses, kuid mis piiravad taotlejate või osalejate juurdepääsu“, punkt b – olukorrad, kus on kasutatud diskrimineerivaid kriteeriume/tingimusi/tehnilisi kirjeldusi, kuid kus on olemas minimaalne konkurents, st esitatud on kaks või enam valikukriteeriumidele vastavat pakkumust;

- b) ZOP artikli 2 lõike 2 ja artikli 48 lõike 2 koostoimes artikli 2 lõike 1 punktidega 1 ja 2 rikkumist ja
- c) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 160 rikkumist.
- 17 Nende küsimuste ühe osa selgitamiseks ja neile õige vastuse andmiseks on vaja tõlgendada ühenduse õiguse sätteid, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi, mis on Bulgaaria õigusesse üle võetud, kuid mille eesmärk ja sisu on ebaselge, arvestades seda, et ZOP artikli 2 lõiget 2 ja artikli 48 lõiget 2 koostoimes artikli 2 lõike 1 punktidega 1 ja 2 väidetavalt rikutud ei ole.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus võttis seoses dokumentides puuduva märkega, et võimalik on teha osutatud standarditega samaväärset äärekivide ja kaablite pakkumust, arvesse järgmist: ZOP artikli 48 lõige 2, mida väidetavalt rikuti, näeb ette, et igal viitamisel standardile, tehnilisele kirjeldusele, tehnilisele hinnangule või tehnilisele tunnustusele lõike 1 punkti 2 tähenduses tuleb lisada märge „või samaväärne“. Käesoleval juhul ei ole vaidlust selle üle, et niisugune märkus standardite kohta hankedokumentides puudus.
- 19 ZOP artikli 48 lõikega 2 on riigisisesse õigusesse üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, eelkõige selle direktiivi artikkel 42. Artikli 42 lõike 1 esimese lause kohaselt esitatakse VII lisa punktis 1 määratletud tehniline kirjeldus hankedokumentides. Tehnilises kirjelduses määratakse kindlaks ehitustöö, teenuse või asja nõutavad omadused. Artikli 42 lõige 2 sätestab, et tehniline kirjeldus peab võimaldama kõigile ettevõtjatele võrdse juurdepääsu hankemenetlusele ega tohi tekitada põhjendamatu takistusi riigihangete avamisel konkurentsile. Artikli 42 lõige 3 näeb ette, et ilma et see piiraks kohustuslike riigisiseste tehniliste eeskirjade kohaldamist, kuivõrd need on liidu õigusega kooskõlas, sõnastatakse tehniline kirjeldus ühel järgmisel viisil: [...] b) viidates tehnilisele kirjeldusele ja tähtsuse järjekorras Euroopa standardeid ülevõtvatele riiklikele standarditele, Euroopa tehnilisele hinnangule, ühiste tehniliste kirjeldustele, rahvusvahelistele standarditele, muudele Euroopa standardimisorganite kehtestatud tehnilistele etalonsüsteemidele või nendest mõne puudumisel riiklikele standarditele, riiklikele tehnilistele tunnustustele või riiklikele tehnilistele kirjeldustele ehitustööde projekteerimise, arvutuste ja tööde teostamise ning asjade kasutamise kohta; sellisele viitele lisatakse märge „või samaväärne“.
- 20 Kõnealuse VII lisa punktis 2 on märgitud: „„standard” – tunnustatud standardimisorgani poolt korduvaks või pidevaks kasutuseks vastuvõetud tehniline kirjeldus, mille järgimine ei ole kohustuslik ja mis kuulub ühte alljärgnevatest kategooriatest: a) „rahvusvaheline standard“ – mõne rahvusvahelise standardiorganisatsiooni vastu võetud ja avaldatud standard; b) „Euroopa standard“ – Euroopa standardiorganisatsiooni vastu võetud ja

avaldatud standard; c) „siseriiklik standard” – siseriikliku standardiorganisatsiooni vastu võetud ja avaldatud standard“.

- 21 Nagu nendest sätetest nähtub, viitab direktiivi artikkel 42 „standardile“ tunnustatud standardiorganisatsiooni poolt korduvaks või pidevaks kohaldamiseks vastu võetud tehnilise kirjelduse tähenduses, mille järgimine ei ole kohustuslik.
- 22 Teisalt on olemas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta määrus (EL) nr 305/2011, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustustingimused ning tunnustatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ. Selle määruse põhjendustes 1 ja 2 on märgitud, et liikmesriikide eeskirjade kohaselt tuleb ehitised konstrueerida ja ehitada inimesi, koduloomi ja vara ohustamata ning keskkonda kahjustamata. Kõnealustel eeskirjadel on otsene mõju ehitustoodete kohta kehtivatele nõuetele. Seepärast kajastuvad kõnealused nõuded riiklikes tootestandardites, riiklikes tehnilistes tunnustustes ja teistes ehitustooteid käsitlevates riiklikes tehnilistes kirjeldustes ja normides. Kuna nõuded on erinevad, takistavad need liidusisest kaubandust. Põhjenduses 14 on märgitud, et kui kavandatud kasutusotstarbe jaoks on mis tahes põhiomaduse puhul vaja piirtasemeid, millele ehitustooted peavad liikmesriikides vastama, tuleks kõnealused tasemed kehtestada ühtlustatud tehnilistes kirjeldustes. Põhjendus 16 näeb ette, et komisjoni poolt kõnealuse määruse kohaselt kindlaksmääratud piirtasemed peaksid kõnealuse ehitustoote puhul olema liikmesriikides kehtivates sätetes üldiselt tunnustatud põhiomaduste väärtused ning peaksid tagama kaitstuse kõrge taseme Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 114 tähenduses.
- 23 Kirjeldatud kaalutlustele tuginedes on viidatud määruse artikli 17 lõikes 1 märgitud, et direktiivi 98/34/EÜ I lisas loetletud Euroopa standardiorganisatsioonid kehtestavad ühtlustatud standardid taotluste alusel (edaspidi „volitused“), mille komisjon on esitanud kõnealuse direktiivi artikli 6 kohaselt ja pärast konsulteerimist määruse artiklis 64 osutatud alalise ehituskomiteega.
- 24 Ühtlustatud standardite õiguslikku olemust on käsitletud Euroopa Liidu Kohtu praktikas. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab Euroopa Kohtu (kolmas koda) 27. oktoobri 2016. aasta otsusele C-613/14, punkt 40: „Eeltoodust tuleneb, et selline ühtlustatud standard, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, mis on vastu võetud direktiivi 89/106 alusel ja avaldatud Euroopa Liidu Teatajas, on osa liidu õigusest, kuna sellisele standardile viitamisega määratakse kindlaks, kas teatud tootele on kohaldatav direktiivi 89/106 artikli 4 lõikes 2 nimetatud eeldus või ei.“ Nimetatud eeldus seisneb selles, et liikmesriigid eeldavad, et tooted on kasutuskõlbulikud, kui nad teevad võimalikuks selle, et ehitised, kus neid kasutatakse, tingimusel et viimased on õigesti projekteeritud ja ehitatud, täidavad artiklis 3 osutatud olulisi nõudeid, kui sellised tooted kannavad CE-märgist, millest nähtub, et need vastavad kõikidele direktiivi sätetele, sealhulgas V peatükis sätestatud vastavuse hindamise korrale ja III peatükis esitatud korrale. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab ka Euroopa Kohtu (esimene koda) 17. detsembri 2020. aasta otsusele liidetud kohtuasjades C-475/19 P ja C-688/19 P, punktid 65 ja 66.

- 25 Käesoleval juhul kujutavad betoonist äärekive ja kaableid puudutavad standardid endast ühtlustatud standardeid määruse tähenduses, millest tulenevalt võib neid pidada siduvateks. Seetõttu tekib küsimus, kas need kuuluvad riigihankeid reguleeriva direktiivi artikli 42 kohaldamisalasse, ning vastus sellele küsimusele määrab, kas hankijal on kohustus või õigus nõuda kõnealuse standardiga samaväärset sooritust. Tuleb märkida, et vastavalt BISi kirjale nr 3527/7.06.2023 ei ole muid standardeid olemas. See annab omakorda vastuse küsimusele, kas need standardid on siduvad ehitustoodete, nimelt äärekivide ja elektri kaablite suhtes, mida ettevõtja peab ehitisse paigaldama.
- 26 ELTL artikli 267 kolmanda lõigu kohaselt on ühenduse õiguse tõlgendamise ainupädevus Euroopa Liidu Kohtul. Olles tutvunud Euroopa Liidu Kohtu praktikaga, tuvastab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohus ei ole seda või sellega sarnast küsimust käsitlenud üheski tõlgendamis- või tühistamismenetluses. Käesolev eelotsusetaotlus esitatakse selle kohtu algatusel, kelle poole pöördui. Eeltoodut arvestades tuleb menetlus käesolevas kohtuasjas peatada ja esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.